

Assessing the drivers of place attachment and their impact on the quality of urban life: A prospective study in the historical area of Urmia city

Ali Samadi ¹ and Meysam Saket Hasanlouei ²

1- Assistant Professor, Department of Architecture and Urban Planning, Faculty of Technology and Engineering, Afagh Institute of Higher Education, Urmia, Iran.

2- Department of Urban Planning, Faculty of Art, Architecture and Urban Planning, Urmia University, Urmia, Iran.

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Article type: Research Article Received: 2024/12/20 Accepted: 2025/02/28 pp: 100-114 Keywords: Place Attachment; Quality of Life; Historical Context; Urban Neighborhoods; Future Research.	Today, the approach to the quality of urban life, following the concepts of welfare and social justice and highlighting the social aspects of development, has acquired more importance in the field of urban planning. In the present research, while using documentary-library and survey methods, the quality of urban life has been assessed by emphasizing the components of place attachment in the four zones of the historical context of Urmia city. The statistical population and sample size of the study consist of two groups of experts, thinkers and managers in the field of urban sciences (N = 60) and residents in the historical context under study (N = 379 using Cochran's method and emphasizing the latest population statistics). In quantitative analysis, Kolmogorov-Smirnov, Spearman correlation, Shannon entropy and Cocos methods were used. Findings indicate that there is a positive and significant relationship between spatial attachment variables and quality of urban life. In addition, the existence of open and public spaces was identified as the component of highest importance, whereas cheerfulness and empathy were considered the components of lowest importance. According to the cocoso method in ranking the option, zones 3, 4, 1 and 2 are located in the most appropriate and favorable conditions in terms of quality of urban life, respectively.
	Citation: Samadi, A., & Saket Hasanlouei, M. (2025). Assessing the drivers of place attachment and their impact on the quality of urban life: A prospective study in the historical area of Urmia city. <i>Journal of Geography and Regional Future Studies</i>, 2(4), 100-114. © The Author(s). Publisher: Urmia University. DOI: https://doi.org/10.30466/grfs.2025.55821.1077 DOR: https://dorl.net/dor/20.1001.1.2981118.1403.2.4.7.4

¹ Corresponding author: Ali samadi, Email: a.samadi@afagh.ac.ir , Tell: +989199639722

Extended Abstract

Introduction

Today, cities are considered the center of social, economic, and spatial development, and they are the most suitable places for economic, social and environmental issues and problems. Nowadays, the approach of the quality of urban life has acquired additional importance in the field of urban planning, following the concept of welfare and social justice and highlighting the social aspects of development. Place attachment is a link that a person has with a place and can affect the satisfaction of visitors to a place. Quality of life is a term used to express the development of welfare in a society. In simpler words, welfare facilities reflect people's living conditions and quality of life. The historical and ancient textures of the cities as a document of the identity of a city, due to their unique and specific location and precious heritage and rich cultural values, compared to other textures, are of great importance in urban planning. The study area for this research comprises the historical districts located in the central Region 4 of Urmia city. The present research tries to answer the following questions by examining the impact of the components of attachment to the place on the quality of life of citizens.

- How is the quality of life for residents of Urmia's historical districts?

- Which of the components of attachment to a place has had a greater impact on the quality of life of residents?

- How and through what strategies and policies can the quality of life of residents be improved?

In this regard, the main goal of the current research is to evaluate and measure the impact of the components of place attachment on the quality of life of residents of Urmia's historical districts.

Methodology

In the present study, while using document-library and survey methods, the level of quality of urban life has been measured with an emphasis on the components of place attachment in the four zones of the historical fabric of Urmia city. The statistical population and sample size of the research consists of two groups of experts, thinkers and managers in the field of urban sciences ($N = 60$) and residents in the historical context under study ($N = 379$, calculated through the Cochran method and emphasizing the latest population statistics of the area). In quantitative analysis, Kolmogorov-Smirnov, Spearman's correlation, Shannon entropy and Cocosso tests were done.

Results and discussion

The findings indicate that there is a positive and significant relationship between variables of place attachment and quality of urban life. In addition, the components of the existence of open and public spaces and the existence of cheerfulness and empathy have been assigned the highest and lowest levels of importance among other components, respectively. According to the Cocosso method in the ranking of options, zones 3, 4, 1 and 2 are respectively located in the most suitable and favorable conditions in terms of the quality of urban life.

Conclusion

Nowadays, improving the quality of urban life has always been in the focus of attention of managers, planners, officials and urban experts. Following the expansion of urbanization and comprehensive development of societies in various fields, the importance of the concept of quality of life is increasing gradually in many fields of study. This approach, as a key concept in the field of urban planning, has an important contribution in providing the basic needs of the people, increasing the level of competitiveness among urban communities, realizing access to the minimum standards of urban life, increasing the level of satisfaction with life and achieving the highest level of social welfare. The results showed the non-normality of the obtained data, and finally, in order to achieve a favorable situation and improve the existing conditions, some suggestions are made:

- Increasing the per capita level of green space and public open spaces and creating favorable conditions to facilitate its access and improve the environmental level of the historical context.

- Providing the necessary facilities to improve the quality and quantity of housing.

- Creating public spaces to improve the level of citizens' leisure time.

- Increasing the level of mental and practical participation of the people in the strategies and policies adopted to empower the quality level of the area.

- Efforts to strengthen public relations and increase the level of interactions, solidarity and social cohesion among people.

- Improving the level of access to functions and service activities in the central context of the city.

- increased attention to the stakeholders in the matter of local planning.

- Efforts to improve the performance level of public transportation.

- Improving the quality level of the urban environment through the improvement, renovation and reconstruction of urban roads, sidewalks, etc.
- Empowerment of low-income groups and strata of society.
- Strengthening the visual characteristics of low areas in terms of brightness, lighting, etc.
- and increasing the level of public interaction and cooperation between the two sectors of the government and the people.

In addition, it should be mentioned that the realization of the study goals and the achievement of the most favorable conditions will be successful if the presentation and implementation of effective

proposals and policies are based on the potential and participation of the residents of the area.

Declarations

Funding: There is no funding support.

Authors' Contribution: The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest: The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments: We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

ارزیابی پیشران‌های دل‌بستگی مکانی و اثرگذاری آن‌ها بر کیفیت زندگی شهری: آینده‌پژوهی در محدوده تاریخی شهر ارومیه

علی صمدی^۱ و میثم ساکت حسنلوئی^۲

۱- استادیار، گروه معماری و شهرسازی، دانشکده فنی و مهندسی، موسسه آموزش عالی آفاق، ارومیه، ایران.

۲- گروه شهرسازی، دانشکده هنر، معماری و شهرسازی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	امروزه رویکرد کیفیت زندگی شهری به دنبال طرح مفاهیم رفاه و عدالت اجتماعی و برجسته شدن جنبه‌های اجتماعی توسعه، اهمیت مضاعفی را در حوزه برنامه‌ریزی شهری کسب نموده است. در مطالعه حاضر ضمن بهره‌گیری از روش‌های اسنادی- کتابخانه‌ای و پیمایشی به سنجش و بررسی سطح کیفیت زندگی شهری با تأکید بر مؤلفه‌های دل‌بستگی مکانی در زون‌های ۴ گانه بافت تاریخی شهر ارومیه اقدام گردیده است. جامعه آماری و حجم نمونه تحقیق مشتمل بر دو گروه متخصصین، اندیشمندان و مدیران حوزه علوم شهری (تعداد ۶۰ نمونه) و شهروندان ساکن در بافت تاریخی مورد مطالعاتی (تعداد ۳۷۹ نمونه با احتساب از طریق روش کوکران و با تأکید بر آخرین آمار جمعیتی محدوده) می‌باشد. روش‌های تجزیه و تحلیل کمی نیز بهره‌گیری از روش‌ها و آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف، همبستگی اسپیرمن، آنتروپی شانون و کوکوسو می‌باشد. یافته‌های حاصل حاکی از آن است میان متغیرهای دل‌بستگی مکانی و کیفیت زندگی شهری ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. به‌علاوه مؤلفه‌های وجود فضاهای باز و همگانی و وجود نشاط و همدلی، به ترتیب بیشترین و کمترین سطح اهمیت را در میان سایر مؤلفه‌ها به خود اختصاص داده‌اند. طبق روش کوکوسو در رتبه‌بندی گزینه‌ها نیز، زون‌های ۳، ۴، ۱ و ۲ به ترتیب در مناسب‌ترین و مطلوب‌ترین شرایط و وضعیت در امر کیفیت زندگی شهری واقع شده‌اند.
دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۳۰	
پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۰	
صص: ۱۱۴-۱۰۰	
واژگان کلیدی: دل‌بستگی مکانی، کیفیت زندگی، بافت تاریخی، محلات شهری، آینده‌پژوهی.	

استناد: صمدی، علی؛ و ساکت حسنلوئی، میثم. (۱۴۰۳). ارزیابی پیشران‌های دل‌بستگی مکانی و اثرگذاری آن‌ها بر کیفیت زندگی شهری: آینده‌پژوهی در محدوده تاریخی شهر ارومیه. فصلنامه جغرافیا و آینده‌پژوهی منطقه‌ای، ۲(۴)، ۱۰۰-۱۱۴.

ناشر: دانشگاه ارومیه.

©نویسندگان

DOI: <https://doi.org/10.30466/grfs.2025.55821.1077>

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2981118.1403.2.4.7.4>

مقدمه

امروزه شهرها از یک‌سو به‌عنوان کانون توسعه اجتماعی، اقتصادی و فضایی به شمار می‌روند و از سوی دیگر مناسب‌ترین مکان‌ها برای بروز مسائل و مشکلات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی می‌باشند. یکی از وظایف جوامع امروزی، خلق شهرها و محلات پادار در زمینه‌های اقتصادی، محیطی و به‌ویژه اجتماعی است (Mafi & Abdoulahzadeh, 2017: 69). در کشور ایران، به‌عنوان یک کشور درحال توسعه، به دنبال بروز رویدادهای مهم از دهه ۱۳۴۰، مقوله شهرنشینی و برنامه‌ریزی شهری الگوی خاصی را به خود دیده و فضاهای شهری دستخوش تغییرات گسترده‌ای گردیده که برخی از این عوامل باعث تنزل کیفیت زندگی^۱ شهروندان گردیده است. در چند دهه‌ی گذشته عواملی مانند فضای شخصی، معنای مکان، هویت مکانی و دل‌بستگی مکانی^۲ و دیگر موضوعات مرتبط، موضوع تحقیقات در مورد انسان و مکان بوده‌اند و این به دلیل افزایش توجه به تأثیر فرهنگ بر ترجیحات مکانی، تراکم جمعیت، جابجایی و مهاجرت جمعیت به شهرها و روستاها و لزوم تطابق با محیط جدید برای گروه‌های اجتماعی مختلف بوده است (Mousavi et al., 2024- Hoseinpour et al., -Alizadeh Aghdam et al, 2017: 2). منظور از دل‌بستگی مکانی پیوندی است که فرد با مکان دارد و می‌تواند بر رضایت بازدیدکنندگان از یک مکان تأثیرگذار باشد (Prayag & Ryan, 2012). بافت‌های شهری که در زمان‌های مختلف شکل‌گیری هر شهر ایجاد شده‌اند، نماینده تاریخ هویت^۳ گذشته شهر می‌باشند (Asare et al, 2015: 4). در کشور ایران، بخش قابل‌توجهی از بافت قدیمی شهرهای کشور، غالباً هسته‌ی اولیه و اصلی شهرها را تشکیل می‌دهند که فعالیت‌های عمده اقتصادی، اجتماعی و ... را در خود جای داده است. این بافت‌ها به‌عنوان هویت شهرها که در اثر روند شتاب آلوده شهرنشینی و برنامه‌های توسعه شهری عصر مدرن‌گرایی مورد بی‌توجهی قرار گرفته و امروزه به بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری تبدیل شده‌اند (Rafieyan et al, 2009: 54)، و به‌صورت پهنه‌هایی از شهر درآمده‌اند که فاقد پایداری و استحکام لازم کالبدی بوده و از کمبود شدید خدمات رنج می‌برند. رشد سریع جمعیت، افزایش شهرنشینی و توسعه بی‌رویه شهرها، برخی از پیامدهای منفی در رشد اقتصادی شهر، کاهش پایداری اجتماعی، کاهش سطح کیفیت زندگی و تنزل رویکردهای توسعه‌ای را برجسته نموده است. امروزه مسئله کیفیت زندگی شهروندان به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین رویکردها در زمینه بهینه‌سازی محیط زندگی انسان‌ها مطرح می‌گردد، که با تدقیق و بررسی سطح کمی و کیفی آن، تعیین نارسایی‌ها و ناسازگاری‌های موجود در عملکردهای شهری و ارائه تصویری روشن از سطح برخورداری مردم از رفاه و توسعه اجتماعی به‌طور واضح تشریح می‌گردد تا از این طریق با تدوین الگوی برنامه‌ریزی و طراحی اصولی و منظم، زمینه‌های دستیابی به توسعه پایدار شهری در جوانب مختلف فراهم گردد. بافت‌های تاریخی و قدیمی شهرها به‌عنوان سند هویت یک شهر، به دلیل ویژگی منحصربه‌فرد و خاص مکانی خود و برخورداری از میراث پربها و ارزش‌های غنی فرهنگی، در برنامه‌ریزی و طراحی شهری از اهمیت زیادی نسبت به سایر بافت‌های شهری برخوردار است. به‌خصوص اگر این نوع بافت‌های شهری در محدوده‌های جغرافیایی مهمی در سطح شهر مستقر شده باشد، نقش پررنگ‌تری را در سطح کیفیت زندگی شهروندان خواهند داشت. محدوده‌های موجود در بافت تاریخی و قدیمی شهر ارومیه، واقع در منطقه ۴ و محدوده مرکزی شهر ارومیه، مورد مطالعاتی تحقیق حاضر را تشکیل می‌دهد که از این حیث اهمیت اساسی تحقیق حاضر به‌وفور نمایان می‌گردد و این امر ضرورت برنامه‌ریزی، ساماندهی و طراحی متناسب فضاهای شهری جهت افزایش رضایت شهروندان و سطح کیفیت زندگی را بیش‌ازپیش روشن می‌سازد. تحقیق حاضر با بررسی میزان تأثیر مؤلفه‌های دل‌بستگی به مکان در سطح کیفیت زندگی شهروندان سعی دارد به سؤالات زیر پاسخ دهد.

- وضعیت کیفیت زندگی شهروندان ساکن در محدوده‌های تاریخی شهر ارومیه چگونه است؟
- کدام‌یک از مؤلفه‌های دل‌بستگی به مکان تأثیر بیشتری در کیفیت زندگی شهروندان داشته است؟
- چگونه و از طریق چه راهبردها و سیاست‌هایی می‌توان سطح کیفیت زندگی شهروندان را بهبود بخشید؟
- در این راستا، هدف اصلی تحقیق حاضر ارزیابی و سنجش میزان تأثیر مؤلفه‌های دل‌بستگی مکانی در سطح کیفیت زندگی شهروندان ساکن در محدوده‌های تاریخی شهر ارومیه می‌باشد. همچنین برخی از اهداف فرعی مهم نیز مطرح هستند که عبارت‌اند از:
- تلاش در راستای رشد و توسعه روش‌شناختی و چارچوب تئوریک تحقیقات مرتبط در زمینه‌های علمی و عملی با هدف اشاعه اهمیت مبحث کیفیت زندگی شهری و دل‌بستگی مکانی در دیدگاه اندیشمندان و مدیران شهری
- ارائه سیاست‌ها و اقدامات اجرایی و تئوری مؤثر و تعیین اولویت‌های برنامه‌ریزی و مدیریتی جهت بهبود وضع موجود در امر توسعه و حفاظت، ارتقای سطح اثرگذاری مؤلفه‌ها و نیل به بالاترین سطح کیفیت زندگی شهری

¹ Quality of Life

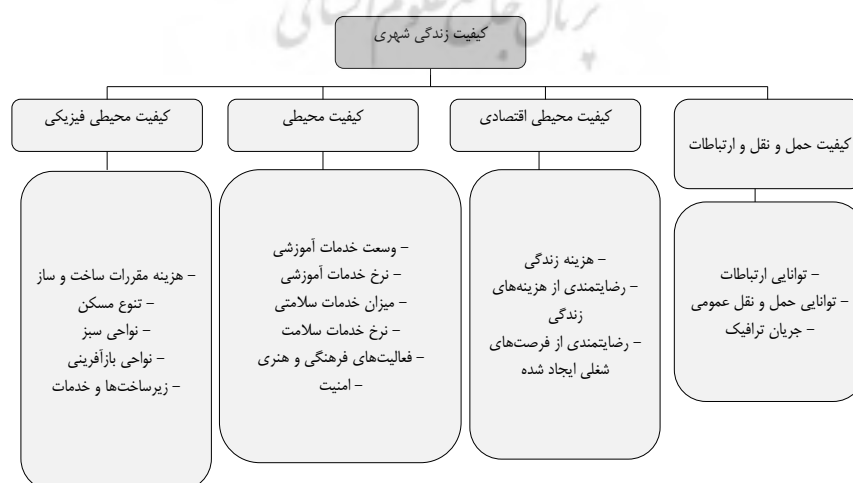
² Place Attachment

³ Identity

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

رویکرد کیفیت زندگی شهری

امروزه بسیاری از مناطق شهری در حال رشد جمعیت هستند، نتیجه رشد جمعیت بشر منجر به تغییرات محیطی، شهرنشینی کنترل نشده و بدون برنامه‌ریزی، تشدید تولیدات کشاورزی، جنگل‌زدایی و از دست رفتن تنوعات زیستی شده است. همه این تغییرات، کیفیت زندگی در شهرها را تحت تأثیر قرار داده و شهرها را با اثرات محیط‌زیستی مانند آلودگی آب، هوا، خدمات بهداشتی، زباله‌ها و فقر شهری مواجه ساخته که باعث تشدید خطرات سلامت زیست‌محیطی برای ساکنان شهری شده است (Mousavi et al., 2023- Ghalehtemouri et al., 2023- Rasoli et al., 2023). کیفیت زندگی اصطلاحی است که برای بیان توسعه رفاه در یک جامعه، به کار می‌رود. به بیان ساده‌تر می‌توان گفت، تسهیلات رفاهی منعکس‌کننده شرایط زندگی و کیفیت زندگی افراد هستند. سازمان بهداشت جهانی^۱ نیز در تعریف و تبیین کیفیت زندگی به سلامت فیزیکی، وضعیت روانی، سطح استقلال، روابط اجتماعی و رابطه آن‌ها با ویژگی‌های محیط همراه با هم توجه کرده است (Ghaderi & Tagavi, 2016: 112). کیفیت زندگی شهری تحقیقات زیادی را در دهه‌های اخیر به خود اختصاص داده و ارتباط تنگاتنگی با روند سیاسی، اجتماعی و زمینه‌های کاربردی مانند برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، بالا بردن سلامتی، تحقیقات مربوط به شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و روانی برقرار کرده است (Turkoglu, 2015: 11). رویکرد کیفیت زندگی مفهومی پیچیده است و بسیاری از دانشمندان علوم اجتماعی از ارائه تعریفی جامع از آن ناتوان هستند. با این وجود، بیش از ۱۰۰ تعریف از کیفیت زندگی در آثار مختلف ادبی موردتوجه قرار گرفته است (Serag El Din, 2012: 87). درک این مفهوم از سوی اقشار مختلف جامعه شهری معنای متفاوتی را متبادر می‌کند. کیفیت زندگی شهری شامل تمام شرایط فیزیکی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و سلامت جایی است که مردم زندگی می‌کنند (Fanni et al, 2016: 37). مفهوم کیفیت زندگی شهری به‌طور گسترده شامل این می‌شود که چطور یک فرد جنبه‌های مثبت زندگی خود را ارزیابی می‌کند (Inoguchi & Fujii, 2012: 110). همچنین توسط بسیاری از مردم به‌عنوان ذهنیت خوب از زندگی استفاده می‌شود و اینکه مردم قادر باشند با موفقیت و خوشحالی در محیط زندگی کنند. و نیز اشاره به خصوصیات فیزیکی، روانی و جامعه‌شناختی مردم دارد (Karkehabadi, 2017: 36). این مفهوم ویژگی روابط اجتماعی و فرایندهای مربوط به کالا و خدمات، مدل مصرف، حالت و سبک زندگی، ارزیابی دقیق از شرایط و نتایج، پاسخگویی به انتظارات مردم، حالت ذهنی رضایت و یا نارضایتی، شادی، سرخوردگی و غیره است (Mariana, 2012: 645). کیفیت زندگی شهری، به زندگی روزمره‌ای اشاره دارد که توسط غذای سالم و آب‌وهوای تمیز، لذت از فضاهای باز و آزاد و مجموعه‌ای آب‌ها، حراست حیات‌وحش و منابع طبیعی، امنیت از وقوع جرم و حفاظت در برابر اشعه و مواد سمی بهبود می‌یابد. حتی ممکن است به‌عنوان مقیاس انرژی و قدرتی تعریف شود که به یک فرد داده می‌شود تا امکان لذت بردن از زندگی را فراهم کند و بر چالش‌های زندگی‌اش بدون توجه به ناتوانایی‌های آن غلبه کند (Business Dictionary, 2012). پس به‌طور کلی، رویکرد کیفیت زندگی شهری تلاشی در راستای ایجاد شهر سالم و فراهم آوردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چارچوب پایداری می‌باشد (Hosseini, 2021: 166).

نمودار ۱- ابعاد و متغیرهای مورد استفاده در رویکرد کیفیت زندگی شهری

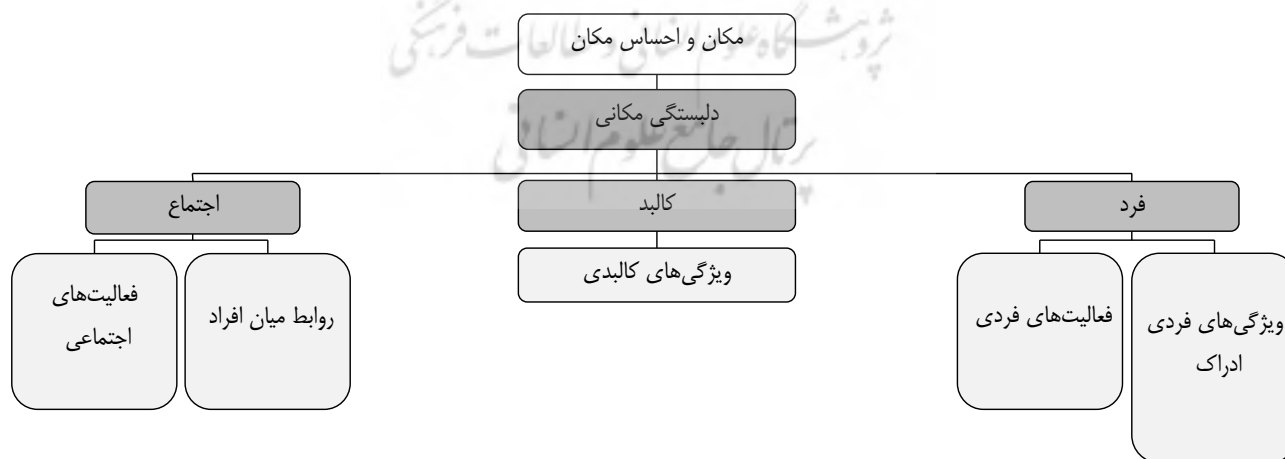
(منبع: Ghalibaf et al, 2012: 46)

¹ World Health Organization

داشتن کیفیت زندگی مطلوب، همواره آرزوی بشر بوده و هست و در ابتدا این آرزو به بهبود وضعیت ظاهری افراد از قبیل میزان درآمد، تحصیلات، سلامتی جسمی و مسکن محدود بود، ولی اکنون به طیف‌های وسیعی از جمله متغیرهای کیفی و ذهنی توجه می‌گردد (Mokhtari, 2010: 9 & Nazari). در تعریفی دیگر، کیفیت زندگی، رسیدن به یک زندگی برتر است که با داشتن سلامتی روحی، جسمی، امنیت و آسایش، ارتباطات شایسته با محیط اطراف و وضعیت مالی قابل قبول حاصل می‌شود (Farouh et al, 2013: 87). در حالت کلی، هدف این رویکرد، واکنشی علیه توسعه تک‌بعدی و صرفاً کمی در عرصه برنامه‌ریزی و تلاشی در راستای ارتقای شرایط زندگی و بهبود بخشیدن به بعد کیفی زندگی بشر است (Ghadami & Motamed, 2013: 47)؛ بنابراین کیفیت زندگی شهری را می‌توان حاصل تعامل میان شرایط اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی و محیطی به حساب آورد که زندگی و رفتار انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

دل‌بستگی مکانی

در عصر حاضر تغییر در سبک و شیوه سکونت، پایداری و ثبات حیات را خدشه‌دار کرده است. افزایش نقل مکان و جابجایی، ارتباط انسان با مکان‌های با اهمیت برای وی را کاهش داده و پیوندهای بین انسان و محیط سکونت را شکننده نموده است (Farajzadeh Oskuei & Razzaghi Asl, 2016: 2). فضاهای مسکونی امروزی از درک روح انسانی و تعلق اجتماعی به دور شده‌اند، به همین دلیل توجه به عوامل مؤثر بر دل‌بستگی ساکنین به مکان به‌ویژه در محله‌های تاریخی و مباحث شناختی آن یکی از ضرورت‌های مهم در عرصه طراحی محیط‌های مسکونی است (Rahimi et al, 2017: 44). دل‌بستگی به عنوان یکی از برجسته‌ترین مفاهیم روانشناسی معاصر، به فرآیند شکل‌گیری و قطع شدن پیوندهای عاطفی اشاره دارد. ریشه پژوهش‌ها در زمینه دل‌بستگی به نظریه فروید^۱ باز می‌گردد اما غالباً از جان بالبی^۲ به عنوان پدر نظریه دل‌بستگی نام برده می‌شود. دل‌بستگی مکانی، به عنوان فرآیندی پویا و تعاملی، دارای وجوه مثبت و منفی است که باعث ایجاد تعارضات و جدال‌ها در حوزه روان‌شناسی شده است (Anguelovski & Martinez, 2014). افراد به مکان‌ها دل‌بسته می‌شوند چنان‌که ایشان در رابطه‌ای عاطفی شریک شوند و هرگاه که ایشان معانی منسوب به مکان را به واسطه‌ی تعاملات اجتماعی وقوع یافته در مکان ربط دهند (Lee et al, 2012: 3). به عبارتی دیگر، دل‌بستگی مکانی پیوند حسی بین کنشگر و مکان است (Florek, 2011). این مفهوم مبنای نحوه ارتباط و تعامل عاطفی مثبت انسان با فضا است و به واسطه خصوصیات فردی، جمعی، فرهنگی و اجتماعی ایجاد می‌شود و باعث علاقه بیشتر به مکان می‌شود (Karimi moshaver & Nikookhoy, 2018: 76). در بیانی دیگر، دل‌بستگی مکانی شامل اثر متقابل عواطف و احساسات، دانش و اعتقادات، رفتارها و اعمال مربوط به یک مکان است، اندازه دل‌بستگی مکانی نه تنها نشانگر شدت پیوند انسان و مکان، بلکه به‌طور انتزاعی بینشی در مورد اینکه چرا افراد برای یک مکان ارزش قائل هستند را ارائه می‌دهد (Wynveen, 2020: 249)؛ بنابراین دل‌بستگی مکانی می‌تواند با اقدامات منظم و روال زیست‌محیطی و رویه‌هایی که به منظور نگهداری از آن اعمال می‌شود، تقویت گردد (Allen, 2019: 57).

نمودار ۲- عوامل شکل‌دهنده دل‌بستگی مکانی
(منبع: 43: Ramiyar & Zarghami, 2017)

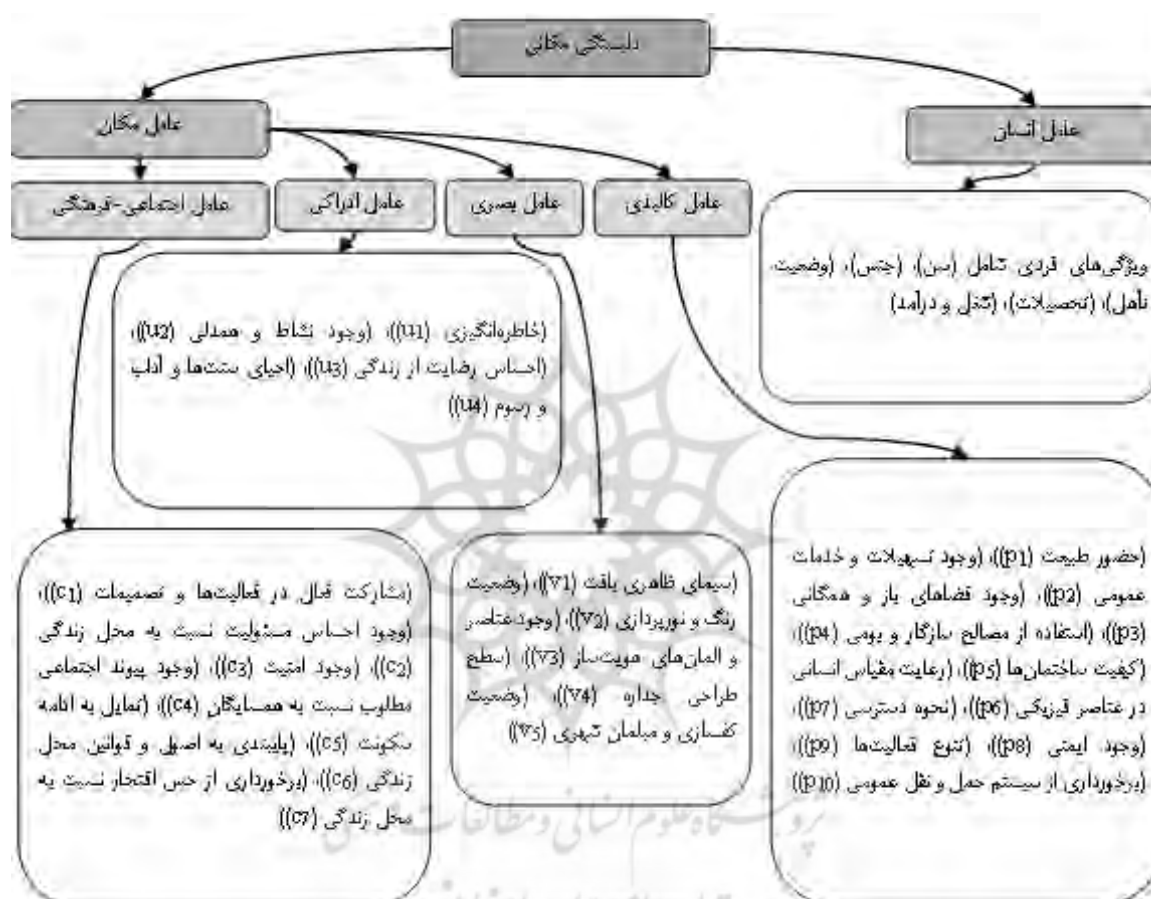
¹ Sigmund Freud

² John Bowlby

بنابراین آنچه از مطالعه دل‌بستگی مکانی برمی‌آید این است که در حالت کلی، به مفهوم پیوندی ادراکی، احساسی و عملکردی بین افراد و مکان‌هایی است که در فرآیند تعامل با آن معنای خاص و ارزشمندی به آن بخشیده‌اند و این پیوند به‌صورت رفتارها و کنش‌هایی چون تمایل به حفظ نزدیکی به مکان، حزن و اندوه ناشی از جدایی و دوری از مکان و حمایت اجتماعی از آن دیده می‌شود (Pourjafar & Khabeiri, 2013: 97).

عوامل مؤثر بر دل‌بستگی مکانی

دل‌بستگی مکانی متشکل از یک چهارچوب سازمان‌یافته سه‌گانه (شخص-فرآیند-مکان) است که در ابعاد فردی یا جمعی، روان‌شناسی و مکانی موردبررسی قرار می‌گیرد. در نمودار زیر به شاخص‌های موردبررسی مطالعه حاضر اشاره گردیده است.

نمودار ۳- مؤلفه‌های دل‌بستگی به مکان (شاخص‌گذاری)

مواد و روش پژوهش

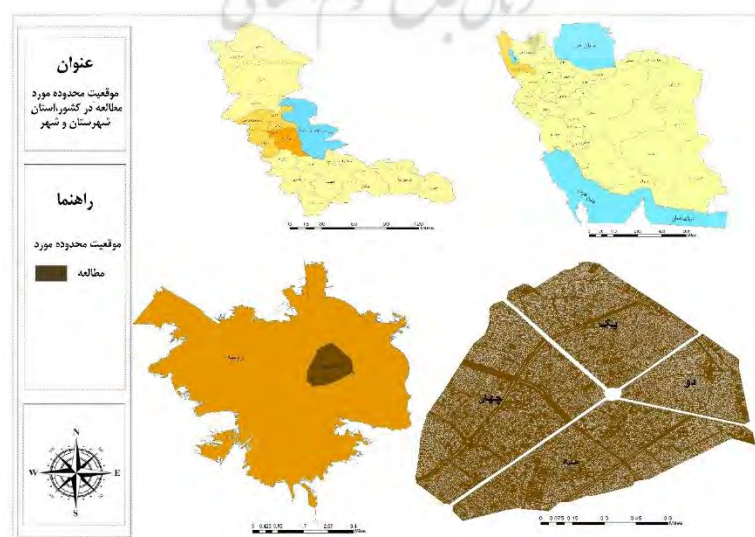
امروزه تعیین سطح کیفیت زندگی و تلاش در راستای اعتلای اهمیت و کیفیت آن، عالی‌ترین مرتبه در بین اهداف برنامه‌ریزی و توسعه اجتماعی-فرهنگی محسوب می‌گردد. تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی بوده و روش و ماهیت بررسی آن نیز توصیفی-تحلیلی می‌باشد. در این مطالعه ابتدا با بهره‌گیری از اسناد و منابع کتابخانه‌ای، سازمان‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دولتی، آرشیوها و مطالعات میدانی و مشاهده‌ای به گردآوری چارچوب تئوریک تحقیق و شناسایی مؤلفه‌های موردبررسی اقدام شده است. همچنین شیوه‌های واری می‌دانی، مصاحبه و استفاده از ابزار پرسشنامه، اساس مطالعات میدانی از روش تحقیق پیمایشی را تشکیل می‌دهد. جامعه آماری و حجم نمونه تحقیق متشکل از دو گروه متخصصین، اندیشمندان و اساتید دانشگاهی (تعداد ۶۰ نمونه) و شهروندان ساکن در محدوده‌های مطالعاتی (شامل ۳۷۹ نمونه با احتساب از طریق روش کوکران و با تأکید بر تعداد کل جمعیت محدوده) می‌باشد. در بخش تجزیه و تحلیل کمی، با بهره‌گیری از روش‌ها و آزمون‌های کولکروگروف-اسمیرنوف، همبستگی اسپیرمن، آنترپی شانون و کوکوسو به ترتیب به محاسبه و تعیین نرمال بودن داده‌ها، همبستگی بین متغیرهای وابسته و مستقل، اهمیت و ارزش شاخص‌های تحقیق و اولویت‌گزینه‌های (محدوده‌های) مطالعاتی تحقیق می‌باشد. در نهایت جهت بهبود وضع موجود و نیل به شرایط مطلوب به ارائه برخی پیشنهادها اقدام شده است.

نمودار ۴- چارچوب مفهومی تحقیق

محدوده مورد مطالعه

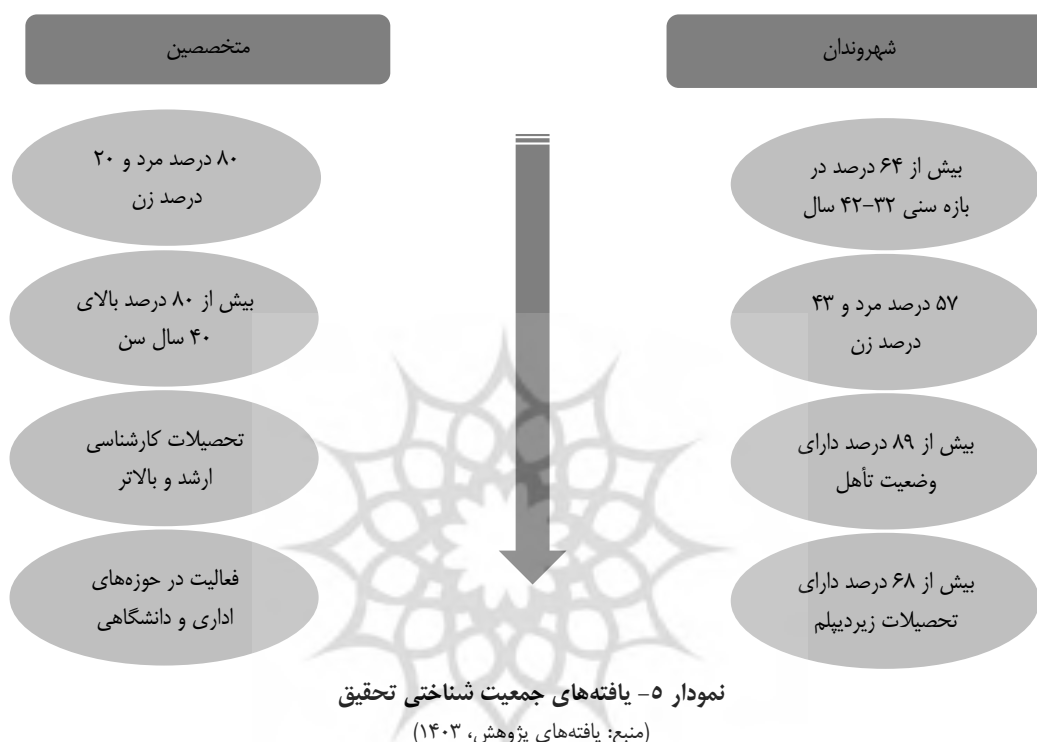
شهر ارومیه مرکز استان آذربایجان غربی، واقع در بخش شمال غربی کشور ایران است. بافت قدیمی شهر ارومیه واقع در منطقه ۴ شهر، هسته قدیمی و اولیه شهر را تشکیل می‌دهد. شکل‌گیری این بافت به دوره قاجاریه مطابقت دارد و با ترویج شهرسازی بولدوزری و ظهور خیابان-کشی‌ها، هسته اولیه این بافت پا به عرصه وجود نهاد. از نظر موقعیت جغرافیایی، این بافت از شمال به معابر مدنی، از جنوب به معبر باکری، از شرق به میدان ولایت‌فقیه و قسمتی از معابر منتظری و مطهری و از غرب به میدان انقلاب و قسمتی از معابر امینی و کاشانی منتهی می‌گردد. معابر امام، عطایی، خیام جنوبی و شمالی و بازار اصلی ارومیه در این بافت قرار دارد. طبق سرشماری عمومی مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، جمعیت منطقه ۴ و بافت تاریخی شهر ارومیه به ترتیب ۱۳۰۲۶۲ و ۲۶۲۷۸ نفر می‌باشد. بافت قدیمی شهر ارومیه به دلیل برخورداری از حجم وسیع عملکردهای تجاری (قطب اقتصادی شهر)، بهداشتی-درمانی، اداری و سازمانی، بیشترین سطح تردد و عبور و مرور شهر را به خود اختصاص داده است. طبق مستندات تاریخی، شهر ارومیه تا دوره قاجاریه دارای ۸ دروازه شامل هزاران، بازارباشی، یوردشاه، ارک، نوکچر، عسگرخان، بالو و توپراق قلعه بوده است. محلات مهم هفت‌آسیاب، آغداش، یوردشاه، عسگرخان و مهدی‌القدم نیز محدوده قدیمی حاضر را احاطه نموده است. با الهام از وضع موجود، محدوده مورد مطالعه در تحقیق حاضر به ۴ زون تقسیم‌بندی شده است و تحلیل سطح کیفیت زندگی در هر یک از زون‌های پیشنهادی مورد واکاوی قرار گرفته است. نقشه شماره ۱ محدوده مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

شکل ۱- موقعیت محدوده مطالعاتی

بحث و ارائه یافته‌ها

هدف اصلی تحقیق حاضر ارزیابی تطبیقی وضعیت کیفیت زندگی با تأکید بر شاخص‌های دل‌بستگی مکانی در زون‌های چهارگانه بافت تاریخی شهر ارومیه هست. جهت تعیین اهمیت شاخص‌ها و اولویت زون‌های پیشنهادی به ترتیب از روش‌های کمی آنتروپی شانون و کوکوسو بهره گرفته شده است. در ابتدا نرمال بودن داده‌های حاصل از ابزار پرسشنامه و سطح همبستگی متغیرهای دل‌بستگی مکانی و کیفیت زندگی شهری موردبررسی قرار می‌گیرد و سپس به تعیین محدوده‌های مطلوب و نامطلوب مطالعاتی اقدام می‌گردد. در نمودار شماره ۵ به ویژگی‌ها و آمار جمعیت شناختی حجم نمونه تحقیق اشاره شده است و در ادامه به ارائه نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای در جدول شماره ۱ پرداخته شده است:

جدول ۱- نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تک نمونه‌ای (K-S)

متغیر		شرح	
دل‌بستگی مکانی	کیفیت زندگی		
۶۰		تعداد نمونه	
۵/۹۵	۶/۲۵	میانگین	نرمالیت داده‌ها
۰/۹۵۴۲	۰/۹۸۵۱	انحراف معیار	
۰/۱۹۶	۰/۲۱	مطلق	میزان اختلافات داده‌ها
۰/۱۹۶	۰/۱۶۷	مثبت	
-۰/۱۸۷	-۰/۲۱	منفی	
۰/۱۹۶	۰/۲۱	آماره آزمون	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معناداری	

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

مطابق نمودار ۵، در گروه شهروندان ۶۴ درصد در بازه سنی ۳۲-۴۲ سال و در گروه متخصصین بیش از ۸۰ درصد در رده سنی بالای ۴۰ سال قرار داشته‌اند. همچنین در گروه شهروندان بیش از ۶۸ درصد دارای تحصیلات زیردیپلم بوده‌اند که در گروه متخصصین افراد دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر بوده‌اند. همچنین مطابق جدول شماره ۱، با توجه به اینکه سطح معنی‌داری Sig ($P \leq 0/05$) و نتایج حاصل در جدول فوق، فرض صفر مبنی بر نرمال بودن متغیرها رد می‌گردد. در این راستا یکی از شروط اصلی بهره‌گیری از ضریب همبستگی اسپیرمن، نرمال نبودن توزیع متغیرها می‌باشد که با توجه به یافته‌های این بخش به بررسی ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول شماره ۲ پرداخته شده است:

جدول ۲- یافته‌های ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیر		شرح		
دل بستگی مکانی	کیفیت زندگی			آزمون اسپیرمن
۰/۶۴۴**	۱	همبستگی	کیفیت زندگی	
۰/۰۰۰		معناداری		
۶۰	۶۰	نمونه		
۱	۰/۶۴۴**	همبستگی	دل بستگی مکانی	
	۰/۰۰۰	معناداری		
۶۰	۶۰	نمونه		

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

با توجه به سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ در آزمون همبستگی اسپیرمن، فرض وجود ارتباط مستقیم و معنی‌دار بین متغیرهای کیفیت زندگی و دل‌بستگی مکانی مورد تأیید قرار می‌گیرد. بدین معنی که با ارتقای سطح دل‌بستگی مکانی در محدوده‌های مطالعاتی، سطح کیفیت زندگی نیز بهبود می‌یابد. همچنین وجود ضریب همبستگی حاصل با میزان ۰/۶۴۴ بین دو متغیر، نشانگر وجود ارتباط همبستگی مثبت و معنادار می‌باشد. در مطالعه حاضر با بهره‌گیری از نظرات حجم نمونه هدفمند (شامل اساتید دانشگاهی، متخصصین، خبرگان و مسئولین شهری) و با استناد به طیف وزن‌دهی ۹ امتیازی به محاسبه سطح اهمیت و ارزش هر یک از شاخص‌ها اقدام شده است که نتایج آن به شرح زیر است.

جدول ۳- اهمیت شاخص‌های انتخابی تحقیق (بر اساس روش آنالیز شانون)

شاخص	P ₁	P ₂	P ₃	P ₄	P ₅	P ₆	P ₇	P ₈	P ₉	P ₁₀	V ₁	V ₂	V ₃
وزن	۵۱۰۷۵۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۵۱۰۷۱۰/۰	۱۱۵۰۴۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۱۰۳۱۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۱۱۵۰۴۰/۰	۱۵۵۸۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۱۰۷۸۱۰/۰
شاخص	V ₄	V ₅	U ₁	U ₂	U ₃	U ₄	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
وزن	۳۳۳۰۱۰/۰	۱۰۶۸۱۰/۰	۱۰۶۸۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۵۱۰۷۱۰/۰	۱۰۳۱۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰	۳۱۵۷۱۰/۰

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

طبق نتایج حاصل، شاخص‌های «وجود فضاهای باز و همگانی» و «وجود تسهیلات و خدمات عمومی» به ترتیب بیشترین سطح اهمیت و اولویت را نسبت به سایر شاخص‌های انتخابی تحقیق به خود اختصاص داده‌اند. همچنین شاخص‌های «وجود نشاط و همدلی»، «تمایل به ادامه سکونت»، «وجود پیوند اجتماعی مطلوب نسبت به همسایگان» و «وجود امنیت» به ترتیب در کمترین سطح اهمیت و اولویت از نظر حجم نمونه هدفمند جای گرفته‌اند.

در روش کوکوسو نیز، به‌عنوان تکنیک تصمیم‌گیری چندمعیاره نوین، با استناد به طیف وزن‌دهی ۹ امتیازی و بهره‌گیری از میانگین نظرات و دیدگاه‌های شهروندان ساکن در محدوده مطالعاتی تحقیق، به رتبه‌بندی و اولویت‌بندی زون‌های پیشنهادی (مشمول بر حروف اختصاری X₁، X₂، X₃ و X₄ به ترتیب برای زون‌های ۱، ۲، ۳ و ۴) بر اساس سطح کیفیت زندگی شهری پرداخته شده است. جداول زیر یافته‌های حاصل از روش کوکوسو را نشان می‌دهد که در گام‌های تشکیل ماتریس تصمیم، نرمال‌سازی ماتریس تصمیم، محاسبه مقادیر جمع و ضرب وزنی، تعیین نمره ارزیابی گزینه‌های مطالعاتی تحقیق و تعیین امتیاز و وزن نهایی گزینه‌ها مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

جدول ۴- تشکیل ماتریس تصمیم

شاخص	P ₁	P ₂	P ₃	P ₄	P ₅	P ₆	P ₇	P ₈	P ₉	P ₁₀	V ₁	V ₂	V ₃
نوع شاخص	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max
ماتریس تصمیم	X ₁	۱	۳	۱	۱	۳	۵	۵	۲	۴	۲	۲	۴
	X ₂	۱	۲	۳	۳	۴	۳	۴	۱	۳	۲	۱	۳
	X ₃	۴	۴	۴	۵	۳	۴	۳	۵	۵	۴	۴	۶
	X ₄	۳	۶	۴	۴	۲	۸	۲	۴	۴	۶	۵	۵

شاخص	V ₄	V ₅	U ₁	U ₂	U ₃	U ₄	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₅	C ₆	C ₇
نوع شاخص	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max	max
ماتریس تصمیم	X ₁	۲	۳	۱	۴	۵	۴	۵	۶	۲	۴	۳	۲
	X ₂	۲	۲	۲	۳	۴	۵	۴	۵	۳	۲	۳	۱
	X ₃	۴	۵	۷	۵	۳	۳	۴	۴	۲	۶	۴	۶
	X ₄	۷	۸	۶	۲	۲	۲	۲	۷	۴	۵	۵	۵

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

جدول ۵- ضریب نهایی مقادیر جمع و ضرب وزنی

زون	P	S
X ₁	۱۵/۴۴	۰/۳۳۹
X ₂	۱۳/۸۱	۰/۱۹۱
X ₃	۲۲/۵۹	۰/۷
X ₄	۱۹/۸۵	۰/۷۳
Σ	۷۱/۶۹	۱/۹۶

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

جدول ۶- محاسبه نمره ارزیابی گزینه‌ها بر اساس سه استراتژی

زون	K _a	K _b	K _c
X ₁	۰/۲۱۴۲	۲/۸۹۵	۰/۶۷۷
X ₂	۰/۱۹۰۱	۲	۰/۶۰۱
X ₃	۰/۳۱۶۲	۵/۳۰۵	۰/۹۹۹
X ₄	۰/۲۷۹۳	۵/۲۶۴	۰/۸۸۲

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

جدول ۷- اولویت‌بندی نهایی زون‌های پیشنهادی

زون	نمره ارزیابی	رتبه نهایی
X ₁	۲/۰۱۰۹	۳
X ₂	۱/۵۴۱۷	۴
X ₃	۳/۳۹۴۵	۱
X ₄	۳/۲۳۲۳	۲

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۳)

طبق یافته‌های حاصل از روش کوکوسو، زون ۱ در بافت تاریخی شهر ارومیه در ابعاد کالبدی و اجتماعی-فرهنگی به ترتیب بدترین و بهترین وضعیت را به خود اختصاص داده است. این محدوده که در بخش شمالی بافت تاریخی واقع گردیده، به دلیل وجود سبک زندگی سنتی و پابندی به آداب و رسوم گذشتگان نقش بسیار مهمی را در ارتقای مؤلفه‌های ابعاد اجتماعی و فرهنگی ایفا نموده که به تبع از آن شهروندان تمایل زیادی به بازسازی کالبدی سکونتگاه‌های خود متناسب با شرایط امروزی ندارند. به علاوه حجم قابل توجهی از کاربری‌های مسکونی موجود در این زون متروکه گردیده و عملاً هیچ‌گونه استفاده‌ای (خالی از سکونت) از آن نمی‌شود. زون ۲ که در بخش شمال شرقی بافت تاریخی واقع شده در ابعاد کالبدی و بصری نامناسب‌ترین وضعیت را داشته است. همچنین در ابعاد ادراکی و اجتماعی-فرهنگی در مناسب‌ترین شرایط جای گرفته است. تعدد زیاد کاربری‌های متروکه و مخروبه، سطح کیفی نامناسب در طراحی جداره و محیط‌ها و فضاهای شهری، وجود شهروندان با سابقه سکونت بسیار زیاد، دوری از تسهیلات و خدمات عمومی، وضعیت نامناسب سطح امنیت اجتماعی، وجود حس خاطره‌انگیزی در میان شهروندان و جاری بودن پیوند و انسجام اجتماعی قوی میان همسایگان برخی از مهم‌ترین شرایطی است که در این زون وجود داشته و در روال وزندهی ایفای نقش نموده است. زون ۳ واقع در موقعیت جنوب شرقی بافت تاریخی، مهم‌ترین سایت بافت تاریخی و حتی شهر ارومیه محسوب می‌گردد. طبق نتایج، این زون به غیر از ابعاد اجتماعی-فرهنگی، در سایر ابعاد از جمله کالبدی، بصری و ادراکی مناسب‌ترین

وضعیت را داشته است. قرارگیری محورهای تجاری-خدماتی مهم (از جمله پیاده‌راه خیام جنوبی) در این محدوده و وجود حس رقابت در میان عملکردها جهت برخورداری از بهترین شرایط ممکن، زمینه‌های حضور پذیری هرچه بیشتر مردم را در این زون فراهم نموده است. لذا این خصیصه به بهبود ویژگی‌های کالبدی و بصری کاربری‌ها انجامیده است؛ و در نهایت زون ۴ بافت تاریخی که در بخش جنوب غربی آن واقع گردیده، حجم وسیعی از عملکردهای تجاری و بهداشتی-درمانی را در خود جای داده است. طبق یافته‌ها، این زون نیز به ترتیب در ابعاد بصری و ادراکی، مناسب‌ترین و نامناسب‌ترین شرایط را داشته است. بر اساس نتایج کلی در رتبه‌بندی گزینه‌ها، زون‌های ۳ و ۲ به ترتیب با ضریب نهایی ۳/۳۹۴۵ و ۱/۵۴۱۷، بهترین و بدترین وضعیت را در امر کیفیت زندگی شهری کسب نموده‌اند. همچنین زون‌های ۴ و ۱ به ترتیب با ضریب‌های ۳/۲۳۲۳ و ۲/۰۱۰۹ در رده‌های بعدی رتبه‌بندی جای گرفته‌اند.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

امروزه ارتقای کیفیت زندگی شهری همواره در کانون توجه مدیران، برنامه‌ریزان، مسئولین و متخصصین شهری قرار گرفته است. به دنبال گسترش شهرنشینی و توسعه همه‌جانبه جوامع در زمینه‌های مختلف، اهمیت مفهوم کیفیت زندگی به‌طور روزافزونی در بسیاری از عرصه‌های مطالعاتی و تحقیقاتی در حال پیشرفت است. این رویکرد به‌عنوان مفهومی کلیدی در حوزه برنامه‌ریزی شهری، سهم بسیار مهمی را در تأمین نیازهای اساسی مردم، افزایش سطح رقابت‌پذیری میان جوامع شهری، تحقق‌پذیری دسترسی به حداقل استانداردهای زندگی شهری، افزایش سطح رضایت از زندگی و امید به زندگی و نیل به بالاترین رده رفاه اجتماعی در اختیار دارد. در مطالعه حاضر با بهره‌گیری از اسناد کتابخانه‌ای و روش‌های پیمایشی (با تأکید بر ابزار پرسشنامه، واری می‌دانی و مصاحبه) به ارزیابی و سنجش میزان تأثیر مؤلفه‌های دل‌بستگی مکانی در سطح کیفیت زندگی شهروندان ساکن در محدوده‌های تاریخی شهر ارومیه اقدام شده است. مورد مطالعاتی تحقیق بافت تاریخی شهر ارومیه بود که به ۴ زون تقسیم‌بندی گردیده است. جامعه آماری و حجم نمونه تحقیق مشتمل بر دو گروه متخصصین و مدیران شهری و شهروندان ساکن در بافت تاریخی شهر ارومیه بوده است. روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز بهره‌گیری از روش‌ها و آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف، همبستگی اسپیرمن، آنتروپی شانن و کوکوسو بوده که به ترتیب جهت سنجش معناداری داده‌های تحقیق، تعیین سطح همبستگی و ارتباط بین متغیرها، محاسبه وزن هر یک از شاخص‌ها جهت تعیین اهمیت و ارزش آن‌ها و رتبه‌بندی نهایی گزینه‌های (زون‌های ۴ گانه) انتخابی پرداخته شده است. نتایج نشان‌دهنده عدم نرمالیت داده‌های حاصل بود که با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن به وجود ارتباط همبستگی مثبت و معنادار میان متغیرهای تحقیق پی برده شد. همچنین طبق یافته‌های روش شانن، شاخص‌های وجود فضاهای باز و همگانی و وجود نشاط و همدلی، به ترتیب بیشترین و کمترین سطح اهمیت و اولویت را نسبت به سایر شاخص‌ها کسب نموده‌اند؛ و در نهایت بر اساس نتایج روش کوکوسو، زون‌های ۳، ۴، ۱ و ۲ به ترتیب در بهترین شرایط و وضعیت در امر برخورداری از سطح کیفیت زندگی شهری جای گرفته‌اند.

در نهایت جهت نیل به وضعیتی مطلوب در محدوده‌های ناسازگار و بهبود شرایط موجود به ارائه برخی از پیشنهادها اقدام می‌گردد:

- افزایش سطح سرانه فضای سبز و فضاهای باز عمومی و همگانی و ایجاد شرایطی مطلوب جهت تسهیل در امر دسترسی به آن و ارتقاء سطح زیست‌محیطی بافت تاریخی
- فراهم نمودن تسهیلات لازم جهت ارتقای سطح کمی و کیفی مسکن
- ایجاد فضاهایی عمومی جهت بهبود سطح گذران اوقات فراغت شهروندان
- افزایش سطح مشارکت ذهنی و عملی مردم در راهبردهای و سیاست‌های اتخاذ شده جهت توانمندی سطح کیفی محدوده
- تلاش در راستای تقویت مناسبات عمومی و افزایش سطح تعاملات، همبستگی و انسجام اجتماعی در میان مردم
- بهبود سطح دسترسی به عملکردها و فعالیت‌های خدماتی موجود در بافت مرکزی شهر
- توجه و تأکید مضاعف به ذی‌نفعان در امر برنامه‌ریزی محلی
- تلاش در راستای بهبود سطح عملکرد حمل‌ونقل عمومی
- ارتقای سطح کیفی محیط شهری از طریق بهسازی، نوسازی و بازسازی معابر شهری، پیاده‌روها و ...
- توانمندسازی گروه‌ها و اقشار کم‌درآمد جامعه
- تقویت ویژگی بصری محدوده‌های کم‌برخوردار از نظر روشنایی، نورپردازی و ...
- و افزایش سطح تعامل و همکاری عمومی میان دو بخش دولت و مردم

پیشرفت در فناوری و آینده شهری به‌طور جدایی‌ناپذیری به یکدیگر مرتبط است. آینده شهرها مبتنی بر دانش خواهد بود که عمدتاً با نوآوری و استفاده گسترده از فناوری‌های جدید و دیجیتالی کردن تقریباً تمام جنبه‌های زندگی شهری هدایت می‌شود؛ چراکه این تکنولوژی‌ها هستند که قرن بیست‌ویکم را تعریف می‌کنند. شهرها در حال گذر از موج دیجیتالی شدن هستند که نحوه زندگی، کار و یادگیری ساکنان شهری را تغییر می‌دهد. فناوری، نویدهای زیادی برای بهبود معیشت شهری دارد، اما خطراتی نیز در این بین وجود دارد زیرا ممکن است تکنولوژی شهر هوشمند به حریم خصوصی شهروندان نفوذ کند؛ بنابراین، به‌کارگیری نوآوری و فناوری باید متناسب با تنوع بافت شهری باشد. درعین حال نیز شهرها باید هنگام سرمایه‌گذاری بر فناوری‌های کم‌کربن، دیجیتال و متصل، اثرات خارجی منفی محیطی را در نظر بگیرند. اقتصادهای شهری نیز باید به‌اندازه کافی برای اثرات پیشرفت اتوماسیون و دیجیتالی شدن آماده باشند تا دچار آسیب‌های ناشی از هوشمندسازی نشوند. در این صورت ارتقای کیفیت زندگی شهری و نیل به محیط زندگی پایدار و ایمن و قابل زیست در آینده شهرها میسر خواهد شد. به‌علاوه قابل ذکر است که تحقق‌پذیری اهداف مطالعاتی و نیل به مطلوب‌ترین شرایط ممکن در صورتی موفقیت‌آمیز خواهد بود که ارائه و اجرای پیشنهادها و سیاست‌های کارساز مبتنی بر ظرفیت، آینده‌نگری و شناسایی وضعیت و شرایط محیطی قابل انتظار از نقطه نظر ویژگی‌های جمعیتی، محیطی و...، پتانسیل و با مشارکت ساکنین محدوده باشد.

References:

- Alizadeh Aghdam, M. B., Bani Fatemeh, H., Abbaszadeh, M., & Soltanibahram, S. (2017). Studying the role of mass media in the realization of ecological citizenship (case study: citizens of Tabriz city). *Urban Sociological Studies*, 6(21), 53-82. <https://sanad.iau.ir/Journal/urb/Article/1015868>. [In Persian]
- Allen, Shelby. C. (2019). Student Development of Campus Place Attachment, *Journal of the Student Personnel Association at Indiana University*, 47(1), 56-64. <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/jiuspa/article/view/27214>.
- Anguelovski, I., Martinez, A. J. (2014). The Environmentalist of the Poor Revisited: Territory and Place in Disconnected Global Struggles. *Ecological Economics*, 102 (3), 167-176. <https://www.researchgate.net/publication/262016939>.
- Asare, B., Rajabi, A., Parhizkar, A. (2015). Typology of dilapidated urban textures and strategies to improve their quality (case study: Imamzadeh Yahya, District 2, District 12, Tehran). Master's thesis, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Faculty of Literature and Human Sciences, Department of Geography and Urban Planning (Renovation and Renovation). <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/c78d2aabfa7be8086b1a5b85a4341c17>. [In Persian]
- Fanni, Z., Heydari, S., & Aghaei, P. (2016). The evaluation of Urban Life quality, with emphasis on gender, Case Study: Ghorveh City. *Journal of Urban Ecology Researches*, 6(12), 65-78. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25383930.1394.6.12.2.3>. [In Persian]
- Faraj-zadeh Eskoui, N., Razaghi Assal, S. (2016). Urban design with the approach of strengthening attachment to the place (case example: Maqsoodieh neighborhood of Tabriz). Master's Thesis, Shahid Rajaei Department of Education, Faculty of Art and Architecture, Department of Urban Design. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/00377b22e19da79b9adf54c668ce1572>. [In Persian]
- Farouh, H., Elsayed, H., Serag E., Ahmed Sh., Sarah A. E. (2013). Principles of urban quality of life for a neighborhood. *HBRC Journal*, 9(1), 86-92. <https://doi.org/10.1016/j.hbrj.2013.02.007>.
- Florek, M. (2011). No place like home: perspective on place attachment and impacts on city management. *Journal of town and city management*, 1(4), 346-354. www.researchgate.net/publication/288350728.
- Ghadami, M., & Motamed, S. (2013). Investigate the quality of life in small cities, with an emphasis on the personal and social health dimension (case study: Nourcity, Mazandran Province). *Geography and Environmental Planning*, 24(1), 33-50. https://mag.iga.ir/article_253528.html. [In Persian]
- Ghaderi, A., Tagavi, N. (2016). Examining the relationship between social capital and life quality in Sagez. *The Journal of Sociology Studies*, 19(6), 111-126. <https://sanad.iau.ir/Journal/jss/Article/957860>. [In Persian]
- Ghalehtemouri, K., Shamsoddini, A., Bayramzadeh, N., & Mousavi, M. (2023). Identifying the pleasant sounds in the city's public parks environment (Case study: Mellat riverside park, Urmia). *SAUC - Street Art and Urban Creativity (repository)*, 9(1), 149 - 165. Retrieved from <https://journals.ap2.pt/index.php/sauc/article/view/690>
- Ghalibaf, M., Roostai, M., Ramezanzade, M., & Taheri, M. (2012). Evaluation of the quality of urban life (case study: Yaftabad neighborhood). *Geography*, 9(31), 33-54. <https://sanad.iau.ir/journal/jss/Article/523405?jid=523405>. [In Persian]
- Hoseinpour, M., Mousavi, M., & Ghalehtemouri, K. J. (2024). Enhancing urban and regional development for border security in Iran: A futures study of West Azerbaijan province. *Town Reg. Plan.*, 84, 15-28. Retrieved from <https://www.ajol.info/index.php/trp/article/view/272707>
- hosseini, Seyedeh. A. (2021). Quality of Life; A range in the sense of complexity. *Geography and Human Relationships*, 4(3), 165-183. doi: 10.22034/gahr.2021.305581.1611.
- Inoguchi, T., Fujii, S. (2012). The Quality of Life in Asia: A Comparison of Quality of Life in Asia. *Springer Science & Business Media*, 1(1), 1-6. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-90-481-9072-0>.
- Iran Statistics Center. (2016). General population and housing census of Iran. <https://amar.org.ir>. [In Persian]
- Karimimoshaver, M., & Nikookhooy, M. (2018). The Role of Physical Factors Affecting the Neighborhood Attachment

- Based on Perceived Residential Environment Quality's Indicator, Case Study: Joolan Neighborhood in Hamedan. Armanshahr Architecture & Urban Development, 11(23), 75-84. https://www.armanshahrjournal.com/article_69592.html. [In Persian]
- Karkehabadi, Z. (2017). Comparative comparison of urbanism quality according to enviromental index (Case study: SEMNAN worn out and new urban textures). Geography (Regional Planning), 6(25), 33-48. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20085362.1392.24.1.5.0>. [In Persian]
- Lee, J., Kyle, G., Scott, D. (2012). The mediating effect of place attachment on the relationship between festival satisfaction and loyalty to the festival hosting destination. Journal of Travel Research, 51(6), 1-14. <https://doi.org/10.1177/0047287512437859>.
- Mafi, E., & Abdoulahzadeh, M. (2017). Assessment of Social sustainability in Mashhad Metropolis. Journal of Urban Ecology Researches, 8(15), 65-78. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25383930.1396.8.15.4.5>. [In Persian]
- Mariana, C. C. (2012). Sources of Variation in Quality of Life in Romania. Procedia-Social and Behavioral Sciences, Vol. 58, 645-654. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.1042>.
- Mokhtari, M., Nazari, J. (2010). Sociology of quality of life. Sociologists Publishing House, Tehran, Iran. www.iranketab.ir. [In Persian]
- Mousavi, M. N., Ghalehtemouri, K. J., & Zadeh, R. H. (2023). Investigating the effective indicators on the realization of good governance in border cities: A case study of Paveh, Iran. Journal of Geography and Cartography, 6(2), 2960. doi: 10.24294/jgc.v6i2.2960
- Mousavi, M., Jafarpour Ghalehtemouri, K., Bagheri Kashkouli, A., & Bayramzadeh, N. (2024). Mitigating development barriers and addressing disparities in border cities of Iran: a comprehensive analysis of border provinces and influential factors. Geojournal, 89(4), 1-20. doi: 10.1007/s10708-024-11181-9
- Musa, H. D., Yacob, M. R., Abdullah, A. M., Ishak, M. Y. (2015). Delphi Method of Developing Environmental Well-being Indicators for the Evaluation of Urban 28-Malaysia. Environmental Sciences, 30 (1), 244-249. <https://doi.org/10.1016/j.proenv.2015.10.044>.
- Pourjafar, M., Khabeiri, S. (2013). Promotion of place attachment in the process of recreating old urban textures. Haft Shahr, Volume 4(45), 94-109. <https://udrc.ir>. [In Persian]
- Prayag, G., Ryan, C. (2012). Antecedents of tourists' loyalty to Mauritius: The role and influence of destination image, place attachment, personal involvement and satisfaction. Journal of Travel Research, 51(3), 342-356. <https://doi.org/10.1177/0047287511410321>.
- Rafieyan, M., Khorramgah, Sh., esmaili, A. (2009). Urban regeneration and the approach of creating and developing traditional urban neighborhoods (TND). Tehran City Renewal Organization, 2(8), 1-14. <https://shahr.ir>. [In Persian]
- Rahimi, L., Rafieian, M., & Bagheri, M. (2017). Evaluation the Impacts of Spatial Scale on the Residents' Attachment to Place in Central Neighborhoods (Tabriz City). Journal of Architecture and Urban Planning, 9(18), 43-58. [10.30480/aup.2017.511](https://doi.org/10.30480/aup.2017.511). [In Persian]
- Ramyar, R., & Zarghami, E. (2017). Place attachment influences on social capital in common neighborhood environment (The case study: Nor residential complex in Tehran). Motaleate Shahri, 6(23), 39-52. https://urbstudies.uok.ac.ir/article_50552.html. [In Persian]
- Rasoli, M., Saidpour, S., Ghalehtemouri, K. J., Mousavi, M., & Khedmatzadeh, A. (2023). Identification of Optimal Routes in Urban Physical Vulnerable Textures for Emergency Evacuation in Saqez City. AMJ, 7(1), 205-226. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/259413>
- Rasoli, N. , Mousavi, M. and Houshyar, H. (2020). Explaining Creative Tourism in the City Of Urmia with a Foresight Approach. Urban Planning Knowledge, 4(4), 101-116. doi: 10.22124/upk.2020.15374.1371 [In Persian]
- Serag El Din, H., Shalaby, A., Elsayed Farouh, H., A. Elariane, S. (2012). Principles of urban quality of life for a neighborhood. HBRC Journal, 9(1), 86-92. <https://doi.org/10.1016/j.hbrj.2013.02.007>.
- Turkoglu, H. (2015). Sustainable Development and Quality of Urban Life. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 202(1), 10-14. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.203>.
- Wynveen, Christopher J. E. & Schneider, Ingrid. & Arnberger, Arne. & Cottrell, Stuart & . Ruschkowski, Eick von. (2020). Integrating Place Attachment into Management Frameworks: Exploring Place Attachment Across the Recreation Opportunity Spectrum, Environmental Management, 66(1), 248-262. <https://doi.org/10.1007/s00267-020-01292-7>.
- Yaghfoori H, Rusta M R, kooshaahi M. (2016). Spatial Evaluation of Quality of Life Indicators in the Neighborhoods of Bam City after Earthquake by Using Multi-criteria Decision-making Models. refahj. 16(61), 187-220. <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2571-fa.html>. [In Persian]